

śrīḥ
śrīmatē rāmānujāya namaḥ
śrīmatē nigamāntamahādēśikāya namaḥ
śrīsītālakṣmaṇabharataśatrughnahanumatsamēta śrīrāmacandra
parabrahmaṇē namaḥ

śrīmadrāmāyaṇē vālmīkiyē ādikāvyaē ayōdhyākāṇḍē
॥ navādhikaśatatamaḥ sargaḥ ॥

This document has been prepared by
Sunder Kidāmbi
with the blessings of
śrī raṅgarāmānuja mahādēśikan
His Holiness śrīmad āṇḍavan śrīraṅgam

śrīḥ
śrīmatē rāmānujāya namaḥ
śrīmatē nigamāntamahādēśikāya namaḥ
śrīsītālakṣmaṇabharataśatrughnahanumatsamēta śrīrāmacandra
parabrahmaṇē namaḥ

॥ navādhikaśatatamaḥ sargaḥ ॥

śrīrāmakartṛkaṃ jābālimunērnāstikamataṃ
nirasyāstikamatasya sthāpanam

jābālēstu vacaḥ śrutvā
rāmaḥ satyaparākramaḥ |
uvāca parayā sūktyā
buddhyāvipratipannayā ॥ 2.109.1 ॥

bhavān mē priyakāmārthaṃ
vacanaṃ yadihōktavān |
akāryaṃ kāryasaṅkāśa -
mapathyaṃ pathyasannibham ॥ 2.109.2 ॥

nirmaryādastu puruṣaḥ
pāpācārasamanvitaḥ |
mānaṃ na labhatē satsu
bhinnacāritradarśanaḥ ॥ 2.109.3 ॥

kulīnamakulīnaṃ vā
vīraṃ puruṣamāninam |

cāritramēva vyākhyāti

śuciṃ vā yadi vāśuciṃ || 2.109.4 ||

anāryastvāryasaṃsthānaḥ

śaucāddhīnastathā śuciḥ |

lakṣaṇyavadalakṣaṇyō

duḥśīlaḥ śīlavāniva || 2.109.5 ||

adharmam dharmavēṣēṇa

yadyaham lōkasaṅkaram |

abhipatsyē śubham hitvā

kriyām vidhivivarjitām || 2.109.6 ||

kaścētayānaḥ puruṣaḥ

kāryākāryavicakṣaṇaḥ |

bahu manyēta mām lōkē

durvṛttaṃ lōkadūṣaṇam || 2.109.7 ||

kasya yāsyāmyaham vṛttaṃ

kēna vā svargamāpnuyām |

anayā vartamānō'ham

vṛttyā hīnapratijñayā || 2.109.8 ||

kāmavṛttō'nvayaṃ lōkaḥ

kṛtsnaḥ samupavartatē |

yadvṛttāḥ santi rājāna -

stadvṛttāḥ santi hi prajāḥ || 2.109.9 ||

satyamēvānṛśaṃsaṃ ca

rājavṛttaṃ sanātanam |

tasmāt satyātmakaṃ rājyaṃ
satyē lōkaḥ pratiṣṭhitaḥ || 2.109.10 ||

ṛṣayaścaiva dēvāśca
satyamēva hi mēnirē |
satyavādī hi lōkē'smin
paraṃ gacchati cākṣayam || 2.109.11 ||

udvijantē yathā sarpā -
nnarādanṛtavādinaḥ |
dharmaḥ satyaparō lōkē
mūlaṃ sarvasya cōcyatē || 2.109.12 ||

satyamēvēśvarō lōkē
satyē dharmāḥ sadāśritaḥ |
satyamūlāni sarvāṇi
satyānnāsti paraṃ padam || 2.109.13 ||

dattamiṣṭaṃ hutaṃ caiva
taptāni ca tapāṃsi ca |
vēdāḥ satyapraṭiṣṭhānā -
stasmāt satyaparō bhavēt || 2.109.14 ||

ēkaḥ pālayatē lōka -
mēkaḥ pālayatē kulam |
majjatyēkō hi niraya
ēkaḥ svargē mahīyatē || 2.109.15 ||

sō'haṃ piturnidēśaṃ tu
kimarthaṃ nānupālayē |

satyapraṭiśravaḥ satyaṃ
satyēna samayīkṛtam || 2.109.16 ||

naiva lōbhānna mōhād vā
na cājñānāt tamō'nvitaḥ |
sētuṃ satyasya bhētsyāmi
gurōḥ satyapraṭiśravaḥ || 2.109.17 ||

asatyasandhasya sata -
ścalasyāsthiracētaṣaḥ |
naiva dēvā na pītaṣaḥ
praticchantīti naḥ śrutam || 2.109.18 ||

pratyagātmamimaṃ dharmam
satyaṃ paśyāmyaḥ dhruvam |
bhāraḥ satpuruṣaiścīrṇa -
stadarthamabhinandyatē || 2.109.19 ||

kṣātraṃ dharmamahaṃ tyakṣyē
hyadharmam dharmasaṃhitam |
kṣudrairṇṛśaṃsairlubdhaiśca
sēvitaṃ pāpakarmabhiḥ || 2.109.20 ||

kāyēna kurutē pāpaṃ
manasā sampradhārya tat |
anṛtaṃ jihvayā cāha
trividhaṃ karma pātakam || 2.109.21 ||

bhūmiḥ kīrtiryaśō lakṣmīḥ
puruṣaṃ prārthayanti hi |

satyaṃ samanuvartantē

satyamēva bhajēt tataḥ || 2.109.22 ||

śrēṣṭhaṃ hyanāryamēva syād

yad bhavānavadhārya mām |

āha yuktikarairvākyai -

ridaṃ bhadraṃ kuruṣva ha || 2.109.23 ||

kathaṃ hyahaṃ pratijñāya

vanavāsamimaṃ gurōḥ |

bharatasya kariṣyāmi

vacō hitvā gurōrvacaḥ || 2.109.24 ||

sthirā mayā pratijñātā

pratijñā gurusannidhau |

prahr̥ṣṭamānasā dēvī

kaikēyī cābhavat tadā || 2.109.25 ||

vanavāsaṃ vasannēva

śucirniyataabhōjanaḥ |

mūlapuṣpaphalaiḥ puṇyaiḥ

pitṛn dēvāṃśca tarpayan || 2.109.26 ||

santuṣṭapañcavargō'haṃ

lōkayātrāṃ pravāhayē |

akuhaḥ śraddadhānaḥ san

kāryākāryavicakṣaṇaḥ || 2.109.27 ||

karmabhūmimimāṃ prāpya

kartavyaṃ karma yacchubham |

agnirvāyuśca sōmaśca

karmaṇām phalabhāginaḥ || 2.109.28 ||

śataṁ kratūnāmāhṛtya

dēvarāṭ tridivaṁ gataḥ |

tapāṁsyugrāṇi cāsthāya

divaṁ prāptā maharṣayah || 2.109.29 ||

amṛṣyamāṇaḥ punarugratējā

niśamya tannāstikavākyahētum |

athābravīt taṁ nṛpatēstanūjō

vigarhamāṇō vacanāni tasya || 2.109.30 ||

satyaṁ ca dharmam ca parākramaṁ ca

bhūtānukampām priyavāditām ca |

dvijātidēvātithipūjanaṁ ca

panthānamāhustridivasya santaḥ || 2.109.31 ||

tēnaivamājñāya yathāvadartha -

mēkōdayaṁ sampratipadya viprāḥ |

dharmam carantaḥ sakalaṁ yathāvat

kāṅkṣanti lōkāgamamapramattāḥ || 2.109.32 ||

nindāmyahaṁ karma kṛtaṁ pitustad

yastvāmagrḥṇād viṣamasthabuddhim |

buddhyānayaivaṁvidhayā carantaṁ

sunāstikaṁ dharmapathādapētam || 2.109.33 ||

yathā hi cōraḥ sa tathā hi buddha -

stathāgataṁ nāstikamatra viddhi |

tasmāddhi yaḥ śakyatamaḥ prajānām
sa nāstikē nābhimukhō budhaḥ syāt || 2.109.34 ||

tvattō janāḥ pūrvatarē dvijāśca
śubhāni karmāṇi bahūni cakruḥ |
chittvā sadēmaṁ ca paraṁ ca lōkaṁ
tasmād dvijāḥ svasti kṛtaṁ hutam ca || 2.109.35 ||

dharmē ratāḥ satpuruṣaiḥ samētā -
stējasvinōdānaguṇapradhānāḥ |
ahiṁsakā vītamalāśca lōkē
bhavanti pūjyā munayaḥ pradhānāḥ || 2.109.36 ||

iti bruvantaṁ vacanaṁ sarōṣaṁ
rāmaṁ mahātmānamadīnasattvam |
uvāca pathyaṁ punarāstikaṁ ca
satyaṁ vacaḥ sānunayaṁ ca vipraḥ || 2.109.37 ||

na nāstikānām vacanaṁ bravīmyahaṁ
na nāstikō'haṁ na ca nāsti kiñcana |
samīkṣya kālāṁ punarāstikō'bhavaṁ
bhavēya kālē punarēva nāstikaḥ || 2.109.38 ||

sa cāpi kālō'yamupāgataḥ śanai -
ryathā mayā nāstikavāgudīritā |
nivartanārthaṁ tava rāma kāraṇāt
prasādanārthaṁ ca mayaitadīritam || 2.109.39 ||

|| ityārṣē śrīmadrāmāyaṇē vālmikīyē ādikāvye
ayōdhyākāṇḍē navādhikaśatatamaḥ sargaḥ ||